1. HADİS

İHLÂS VE NİYET

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

« إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى ، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا ، أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ »

Hadisin Türkçesi

Müminlerin emiri Ömer İbni Hattâb radıyallahu anh, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi şöyle buyururken dinledim, dedi:

"Yapılan işler (ameller) niyetlere göre değerlenir. Herkes yaptığı işin karşılığını niyetine göre alır. Kimin niyeti Allah'a ve Resûlü'ne varmak, onlara hicret etmekse eline geçecek sevap da Allah'a ve Resûlü'ne hicret sevabıdır. Kim de elde edeceği bir dünyalığa veya evleneceği bir kadına kavuşmak için yola çıkmışsa onun hicreti de hicret ettiği şeye göre değerlenir."[1]

Açıklamalar

"Yapılan işler niyetlere göre değerlenir." hadisi, insanın kazanacağı sevap ve günahlar ile yakından ilgili ve son derece önemlidir. Bazı âlimler, bu hadisle, İslamiyet'in üçte birini anlamanın mümkün olduğunu söylemişlerdir. İmâm Buhârî de kitap yazanlara bir nasihatte bulunarak, eserlerine bu hadisle başlamalarını tavsiye etmiştir.

Niyet, bir işi Allah rızası için yapmayı kalpten geçirmektir. İş ya kalple, ya dille veya diğer organlarla yapılır. Kalbimizle yaptığımız işler, niyet ve düşüncelerimizdir. Dilimizle yaptıklarımız konuşmalarımızdır. Organlarımızla yaptığımız işler de fiil ve davranışlarımızdır. Sözler ve davranışlar çoğu zaman niyete bağlı olduğu için, iyi niyet bazen başlı başına bir ibadet olur. Kalpten geçen düşünceler, iyi niyete dayandığı zaman Allah katında değer kazanır. Bu esnada kalbin uyanık ve şuurlu olması gerekir. Dil bir şeye niyet ederken kalp bu düşünceye katılmazsa, niyet makbul olmaz.

Bu niyet hadisinden şöyle bir sonuç da çıkmaktadır:

1 Riyâzü's-Sâlihîn, Hadis No: 1 (Buhârî, Bed'ü'l-vahy 1, Îmân 41, Nikâh 5, Menâkıbu'l-ensâr 45, İtk 6, Eymân 23, Hiyel 1; Müslim, İmâret 155. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Talâk 11; Tirmizî, Fezâilü'l-cihâd 16; Nesâî, Tahâret 60; Talâk 24, Eymân 19; İbni Mâce, Zühd 26)

Açıklamalar

Aslında ibadet olmayan bazı işler, iyi niyetle yapıldığı takdirde ibadete dönüşebilir. Mesela yemek yiyen kimse, bu gıdalardan elde edeceği kuvvetle ibadet edeceğini düşünürse, yemek yerken bile sevap kazanmış olur. Normal ticaretini yapan kimse, işini en iyi şekilde yaparak insanlara hizmet etmeyi, onları aldatmamayı düşünürse, hem para hem de sevap kazanabilir.

Hadîs-i şerîfimizde "Kimin niyeti Allah'a ve Resûlü'ne varmak, onlara hicret etmekse, eline geçecek sevap da Allah'a ve Resûlü'ne hicret sevabıdır" buyuruluyor. Hicret, bir şeyi terk etmek demektir. Allah Teâlâ'nın yasak ettiği şeyleri terk edip yapmamak da genel manada hicret sayılmaktadır. Bu sebeple Peygamber Efendimiz:

"Muhacir, Allah'ın yasakladığı şeyleri bırakan kimsedir" buyurur.

Hicretten maksat, kâfirlerin elinde bulunan vatanı bırakıp İslam yurduna göçmek demektir. Hz. Peygamber ile ashabı, Mekke'den Medine'ye bu maksatla göçmüşlerdir.

Bir adam hicret ederken dünyevî bir çıkar düşünmemiş, sadece Allah'ın rızasını kazanmayı ve Resûlullah'ı hoşnut etmeyi hedef almışsa, hicreti makbul olmuştur; Allah ve Resûlü'ne hicret etme sevabını elde etmiştir. Kim de hicret ediyor görünse bile, aslında bir dünyalık elde etme veya bir kadınla evlenme arzusuyla yola çıkmışsa, onun hicreti makbul sayılmaz ve hiçbir sevap kazanamaz.

Allah Teâlâ: "Kim ahiret kazancını istiyorsa, onun kazancını çoğaltırız. Dünya kazancını isteyene de dünyalık veririz; ama onun ahirette bir nasibi olmaz" (Şûrâ suresi (42), 20).

Bu hadîs-i şerîfin söylenmesine şöyle bir olayın sebep olduğu anlatılır:

Sahabelerden biri, Ümmü Kays adlı bir hanımla evlenmek ister. Fakat o günlerde Ümmü Kays Medine'ye hicret etmeyi düşünmektedir. Kendisiyle evlenmek isteyen sahabeye, niyeti ciddi ise Medine'ye hicret etmeyi ve orada evlenmeyi teklif eder. Mekke'deki kurulu düzenini terk etmeyi henüz düşünmeyen o sahabe Ümmü Kays'la evlenmek arzusuyla Medine'ye hicret etmek zorunda kalır. Bu durumu bilen sahabeler, Ümmü Kays'ın muhaciri diye takıldıkları o zatın, hicret sevabı kazanıp kazanmadığını tartışmaya başlarlar. İşte o zaman Peygamber Efendimiz, bu hadîs-i şerîfle meseleye açıklık getirerek herkesin niyetine göre sevap kazanacağını belirtir.

Hadisten Öğrendiklerimiz

1. Yapılan işlerden sevap kazanabilmek için o işlere iyi niyetle başlamak gerekir.
2. Niyetin kalben yapılması önemli olduğu için, bunu ayrıca dille söylemek şart değildir.
3. Allah rızası gözetilmeden yapılan işlerden sevap kazanılamaz.
4. İnsan göründüğü gibi olmalı, dünyevî bir çıkar için dini kullanmamalıdır.
5. İhlâs, niyet sağlamlığı demektir.